

LA DARRERA OBRA POÈTICA D'AGUSTÍ BARTRA

(Cop d'ull fugaç)

Agustí BARTRA: *Soleia*. «Les Eines», 30. Editorial Laia. Barcelona, 1977. *L'home auroral*. «Ausiàs March», 12. Editorial Vosgos. Barcelona, 1977. *El gos geomètric*. «Les Eines», 43. Editorial Laia. Barcelona, 1979.

Soleia, *L'home auroral* i *El gos geomètric* són els tres poemes majors que Agustí Bartra ens ha donat durant els nou anys que han transcorregut d'ençà del seu retorn de l'exili. L'important bloc que aquests tres llibres componen s'acaba de perfilar amb tres reculls de poemes curts: *Poemes del retorn* (1972), *Els himnes* (1974) i *La fulla que tremola* (1979). Si, a més a més, tenim en compte que *Soleia* el conformen tres extensos poemes editats, autònomament, el 1972, el 1974 i el 1976 (*Rapsòdia de Garí*, *Rapsòdia d'Arnau* i *Rapsòdia d'Abab*) no podrem deixar de constatar que el balanç bartrià d'aquest decenni constitueix una demostració exemplar de voluntat creativa irrenunciable.

En rigor, no hi ha res que ens autoritzi a creure que les esmentades obres majors hagin estat escrites amb una intenció de totalitat preconcebuda i estructurada. Malgrat això, m'atreviré, aquí, a suggerir la possibilitat de llegir-les *com si fossin* una trilogia. Aquesta meva proposta de lectura recolza en la següent premissa: *Soleia* és una recapitulació del passat, mentre que *El gos geomètric* és una interpretació del present i *L'home auroral* una projecció de futur.

Després d'haver navegat durant trenta anys en funció del retorn, el fet de l'arribada definitiva a Ítaca havia de comportar un replantejament total de la seva actitud creadora, és a dir vital. Diu Vidala, a *L'home auroral*: «És la teva hora greu, després dels teus combats per l'amor inefable / i el llarg emplenament dels càntirs de l'exili / per la salvació de la comuna llar i els martells de la llengua sembrada de llavors.» Per això, ja installat al casal, el poeta s'asseu vora Penèlope i comença a recabellar tota la seva llarga i atzarosa experiència poètica, és a dir vivencial. I el resultat, naturalment, és llarg i atzarós: *Soleia* és una trilogia extensa (uns cinc mil versos) i d'una gran complexitat. La figura de Soleia, la noia de la llàntia, símbol de l'ideal permanent i fonamental, aglutina l'assumpció poè-

tica de tres mitos: els catalans i medievals de Garí i Arnau, i el nordamerícan i romàntic d'Ahab, el personatge allucinat i allucinant de Melville. L'adopció d'aquests tres mitos permet al poeta de lliurar-se en ombra transcendida d'una manera complementària i, al cap-davall, totals. D'acord amb la dàmnunt dita actitud de recapitulació del passat, Garí, empeltat, d'Prometeu, és l'home que recorda, immobilitzat dàmnunt, una pila d'escombraries. Arnau també, recordada, però en canvi ja és un home d'acció que encarna la faceta d'iguana messianica de Bartra. Ahab, inversament als altres dos, es contraposa al poeta per provocar el contrast. Per primera vegada en la poesia bartriana el record apareix com un fil que és l'escàbula des del qual fantesas fins al retorn a la pàtria, passant per l'amor, la guerra, l'exili, i tot. En el contrapunt, però, amb el record, hi ha una presència contínua de les coses quotidianes, característica d'aquest i estretament de la realitat del país, després de trenta anys de somniar-ho. A la tercera rapsòdia, es resol la filologia amb una conclusió obertament metafísica —conseqüència inevitable de les dues primícies, que ben encara tenen molt de físiques— per dir-ho així. La magnitud de l'obra no permet certament d'abordar, en una nota com aquesta, les tres rapsòdies, una per una. I és que no hem de perdre de vista que a *Soleia* hi ha tot Bartria sintetitzat en encyclopèdicament, i aprofundit, segurament, que l'extensió oceànica de Bartria tot i ser una oceànica abundància del costat, no passa un mero barregat, sinó plecàritut i vacú (que s'ha vist, aprofitar per remarcar que Bartria, segurament, un poeta èpic, com s'hi pretén sovint, *Soleia* demoserà que a deggerat dels elements èpics, que, certament, immobilitzat, és prou ordjalment un líric, més a prop del dant, essencial del Rilke que no pas de les acumulacions dels poetes de toll, incongruent. I ho dàmnunt no avrà sentit tots els negatius rovallo que. I mal després del temps total que significa *Soleia*, el poeta sent la necessitat de pronunciar el seu ànhel substancial, que l'ha mantingut alerta, a través de tots els seus ayatars. I és, efectivament, la mateixa recapitulació del passat que li desvetllaria la necessitat de somriar un dia, aspiratiut. El record dels orígens és el tempe del futur, amb què vesoris la illocaça! I així, mentre l'home autoral, on té el desig d'affirmació de vida, prenen forma de vaticini en la creació d'un mito per, al futur. De fet, aquest home autoral ja havia aparegut, de trascendent, en la *Rapsòdia d'Arnau*, però aquí pren colors del tot i es desabla de la seva intensitat o en extensió. El poema és rectilini, de signe dirigit cap a l'encontre amb Vidalay, la dona i en qui dona.

vergeixen tots els símbols vitals, filla del mar, amb qui s'ha de realitzar el somni de l'home auroral, encara només pressentit en la llunyania.

Finalment entre la recapitulació de tota la seva experiència i la manifestació del seu desig ideal, Bartram decideix a abordar la realitat pròpria de la llunyania. I surgeix *El gos geomètric*. Partint del Calíbar shakespeareà i limitant-se als significacions de Beckett, Hislop Crisòl modella el mitje de llibertat degradat i sofrenç en pugna perquè amb els amics es trobi el seu destí de desfrutació. Entre ell i el seu Ariel, entre ell i els lladruts de l'arrachonabri feroc gós geomètric, Calíbar oscilla fallament, dividit, mentre ascendeix pel semirrotjà tancat. D'una dimensió similar aria de *L'homounordi*, *El gos geomètric* ens apareix molt més complex, molt més suggerent, angoiosament inquietant, amb molents qüestions d'una posició aparentmània amb el que respecta en prosa i en poesia plurius i reproduïts del diari del protagonista. Resolució un poema paràdic i revulsiu. El gos geomètric està ja en el seu final de l'home del nostre segle. És potser fins i tot que és una de les creacions més originals i més sorprenents de la literatura britànica. Hi havé. Si no afigo que una de les més convinents. ob. Ver aqüí, són les, la proposta de lectura. Encara inca d'aquestes dimensions, es podria preferir-ne tde cap a més d'analisi individual de les tres obres. Espero tant ilatix que el ràpièt es bós traçat serveixi per intentar-ne la lectura contrastada, que semprirà, ben aviat, la interpretació degollacurta d'elles i per acabar, ajudarà a comprendre millor la qualitat de l'obra de Bartram, que així mateix avançaria en la consciència de l'el·l de davant la qual més aviat es negava la conscientia de ell.

En d'altres ja posava d'acord que el ràpièt es tractava tot l'opositió de **Miquel Desclot** en el mateix de possibles resultants de tot a ell es conuixen. Per a més de possibles resultants, es tracta que el ràpièt i la ràpidesa, o certitud, o certeza, o certificació. Quan Carles esmentava, o malinterpretava, i teorematava, o certificava, Miquel desclot, i si esmentava, ho feia tan minument i costat que tant l'escripte primigeni, que trovava l'optimitisme, que trocava la seva pàtria.